

Asia: VN/19970/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta laiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriölle

ASIA: LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI ASUMISEN RAHOITUS- JA KEHITTÄMISKESKUKSESTA ANNETUN LAIN KUMOAMISESTA

VIITE: Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 12.7.2024 DNRO VN/19970/2024

Y-Säätiö sr kiittää mahdollisuudesta lausua ympäristöministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Lausunnonantajasta

Y-Säätiö-konserni on suurin valtakunnallisesti toimiva yleishyödyllinen, sitoutumaton ja voittoa tavoittelematon vuokranantaja Suomessa, lisäksi Y-Säätiö on asunnottomuustyön kehittäjä ja asiantuntija. Y-Säätiö on perustettu 1985 ja se edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta tarjoamalla kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja omakustannusperusteisesti. Y-Säätiöllä on 18 902 asuntoa 58 paikkakunnalla. Asuntokantamme koostuu M2-Kotien 11 399 vuokra-asunnosta ja erityisryhmille tarkoitetuista 7503 Y-Kodeista. Aukkaidemme sosiaalinen ja taloudellinen hyvinvointi ovat toimintamme keskiössä. Toteutamme kehittämishankkeita ja teemme tutkimusta, tarjoamme

asukkaillemme työmahdollisuuksia, sekä olemme kansallisesti ja kansainvälisesti Asunto ensin -työtä kehittävä toimija. Meillä työskentelee lähes 200 asumisen ammattilaista.

Lausunto

Y-Säätiö keskittyy lausunnossaan esityksen vaikutuksiin ja suunnitelluissa muutoksessa seikkoihin, joihin tulee kiinnittää huomiota.

Y-Säätiö painottaa, että valtion asuntopolitiikan ja sen toimeenpanon ratkaisujen tulisi olla pitkäjänteistä. Aran tehtävien siirrossa ympäristöministeriöön perustettavaan uuteen elimeen Y-Säätiö näkee riskinä sen, että vuosikymmenten aikana toteutettu ja kehitetty asuntopolitiikan toimeenpano sulautuu osaksi suurta ministeriöorganisaatiota ja nykyisen Aran asiantuntijoiden osaaminen tehtävineen hajautuu. Y-Säätiö toteaa, että Ara organisaationa on ollut toimiva kokonaisuus niin hanketoteutuksen, rahoituksen kuin kehittämisen näkökulmista. Ara on ollut keskeinen asunnottomuusohjelmien toteutuksesta ja sen ohjauksesta sekä tuesta vastaava toimija. Jatkuva kehittäminen on ollut osa Aran toimintaa. Y-Säätiö huomauttaa, että perustettavan uuden elimen kehittämismyönteisyys on tarpeen ottaa huomioon sen perustamisesta alkaen.

Y-Säätiö esittää huolen Ara-järjestelmään kohdistuvien lukuisten muuttuvien säädösten yhteisvaikutuksista ja tarkoituspelistä. Vaikka järjestelmän yksityiskohdissa on varmasti kehitettävää, Ara organisaationa on ylläpitänyt asuntopoliittisen kokonaisuuden osajärjestelmää, jonka avulla Suomi on onnistunut poistamaan tuloköyhyydestä johtuvan asunnottomuuden ja merkittävästi pienentämään muuta asunnottomuutta, ennaltaehkäisemään segregatiota ja tukemaan yhteiskunnan sosiaalista kestävyyttä. Aran asiantuntemus suomalaisesta asuntopolitiikasta ja sen toimeenpanosta on merkittävää.

Y-Säätiö korostaa uuden perustettavan elimen itsenäisyyden varmistamista suhteessa lainvalmistelua tekevään ja tämän uuden elimen työtä ohjaavaan ja valvovaan ympäristöministeriöön. Y-Säätiö pitää ongelmallisena sitä, että lainsäädäntö ja toimeenpaneva elin sijoittuvat samaan organisaatioon ja mahdollisesti saman johtamisjärjestelmän sisään. Hyvän hallintotavan mukaisesti on perinteisesti noudatettu ns. vallan kolmijako-oppia, jossa lainsäädäntövalta, täytäntöönpanovalta ja tuomiovalta on eriytetty toisistaan. Nyt tehty ratkaisu ei tätä periaatetta noudata. Ympäristöministeriön ja Aran erillisyyden ja niiden keskinäiset hallintosuhteet ovat olleet melko selkeät, eikä toimijakenttä ole kokenut niitä ongelmallisiksi. Kentällä esitetty kritiikki on kohdistunut ensisijaisesti asioihin, jotka tavanomaisesti ratkaistaan johtamalla, ei organisaatiota lakkauttamalla.

Esityksessä lain 2 §:n mukaan Arassa vireillä olevat asiat, tehdyt sopimukset ja sitoumukset samoin kuin niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyisivät lain voimaan tullessa vuoden 2025 alusta alkaen ympäristöministeriöön. Y-Säätiö esittää, että ympäristöministeriöön perustettavan elimen toiminnassa otetaan huomioon vakiintunut yhteiskehittäminen ja yhteistyö. Ara esimerkiksi tekee sopimukseen perustavaa yhteistyötä asunnottomuusohjelmatyössä yhteiskehittämisen alustana toimivan ja eri sektoreiden toimijoita yhteen kokoavan Asunto ensin Verkostokehittäjät -toiminnan

kanssa, ja on sopimuksellinen assosiaattikumppani eurooppalaisessa Housing First Europe Hubissa. Molemmissa edistetään asunnottomuuden ennaltaehkäisyä, Asunto ensin -työotteen juurtumista, asunnottomuutta kokeneiden asumisratkaisujen käynnistymistä ja juurruttamista, sekä asunnottomuustyön kehittämistä laajoissa verkostoissa. Ara on mukana myös Nordic Homelessness Alliancessa, jossa pohjoismaisessa yhteistyössä edistetään asunnottomuuden vähentämistä ja yhteistä rajat ylittävää oppimista.

Talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksen mukaisesti Valtion asuntorahasto sulautettaisiin valtion talousarvioon. Käytännössä valtion tukeman asuntotuotannon rahoittaminen siirtyisi suoraan osaksi valtion talousarviota vuoden 2026 alusta alkaen. Tätä ratkaisua Y-Säätiö pitää epävarmuutta asuntopoliittikkaan luovana. Epävarmuus syntyy juuri rahoitusnäkökulmasta valtion tukemaan asuntotuotantoon. Valtion asuntorahasto on ollut erillinen rahasto, josta vuosittain on valtion talousarviossa esitetty Aralle myöntövaltuus. Rahaston sulauttaminen osaksi talousarviota luo riskin valtion vuosittaiseen tuen suureen vaihteluun ja ennakoimattomuuteen asuntotuotannossa, mikä on omiaan lisäämään epävarmuutta asuntotuotannossa.

Y-Säätiö huomauttaa, että taloudellistaen vaikutusten lisäksi digitaalisen työympäristön saattamisesta osaksi valtioneuvoston työympäristöä on palvelukatkosten riski, kuten esimerkiksi Aran tarjoamien verkkopalvelujen mahdolliset katkokset ja muut häiriöt. Näihin on tarpeen varautua siten, ettei työympäristömuutos aiheuta Ara-toimijoille lisäkustannuksia esimerkiksi hankekäsittelyaikojen pitkittymisen takia. Y-Säätiö huomauttaa, että myös nykyinen Aran sivusto www.ara.fi sisältää merkittävän määrän tietoa, jonka saatavuus on syytä varmistaa vuoden 2025 alusta alkaen.

Y-Säätiö pitää Aran tehtävien siirtämisen aikataulua liian kiireisenä ja esittää siirron toteutuksen ajankohdan siirtoa vuoden 2025 kesäkuun alkuun tai jopa vuoden loppuun. Lopuksi Y-Säätiö toteaa, että ympäristöministeriön tiedote muutoksista julkaistiin 24.6., jolloin asia oli jo ratkaistu, joten nyt pyydetyt lausunnot olisi ollut aiheellista pyytää siinä vaiheessa, kun asiaa todellisuudessa valmisteltiin.

Helsingissä 19.8.2024

Teija Ojankoski

Toimitusjohtaja

Timonen Sari
Y-Säätiö sr